

TNANIN LIBLU

A

primer in

Koronadal Bilaan

by

Norman and Doris Abrams

**SUMMER INSTITUTE OF LINGUISTICS—PHILIPPINES, INC.
TRANSLATORS**

PUBLISHERS

1969

Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Institute of National Language
of the
Department of Education
Manila, Philippines

37.7-769-5.4C

52.30P-96043CPZ

Printed in the Philippines

P R E F A C E

This primer is designed to introduce all the letters of the Bilaan alphabet. It is divided into three parts, with each part introducing a selected group of vowels and consonants. The primer is set up to teach students to recognize every letter, to know its sound, and gradually to learn the patterns of vowels and consonants so that they can recognize words as complete units.

The letters of the alphabet are symbolized as follows: a, b, k, d, é, f, g, h, i, l, m, n, ng, o, s, t, u, e, w, y. These symbols closely resemble their counterparts in the National Language, with two exceptions. The letter é has the sound of Spanish e; the letter e is like the second vowel of the English word 'above'. Glottal stop is symbolized by in the word final position; intervocally it is not symbolized because there are now vowel clusters in Bilaan.

This primer has been prepared by Norman and Doris Abrams, members of the Summer Institute of Linguistics. It is designed to teach the speakers of Bilaan to read in their own language as a step toward literacy in the National Language.

Notes to the Teacher

The entire alphabet listed on the first two pages is for the purpose of familiarizing the students with the appearance and the name of each letter. These are to be reviewed two or three times in every class session during the teaching of the first section of the primer. They are to be introduced in these pages not as sounds but as letters, and they are to be called by their names(a, ba, ka, da, etc.).

The following pages, introduce limited groups of letters taught as sounds and called not by their names but by their sounds. In the case of some of the consonants this may be difficult, but the difficulty can be explained by stating that "the sound is very small because it has no companion." The students should be taught to recognize single sounds as units that can stand alone or be combined with other sounds. As each sound is taught the students should also learn its shape, and they should be able to recognize it in words containing the sound. Drill with blackboard and flash cards is helpful, and if the student can be taught to print each new letter it will help him to memorize its shape. Ample time should be spent in getting the student to read two and three sounds together.

a b k d é f g h i l

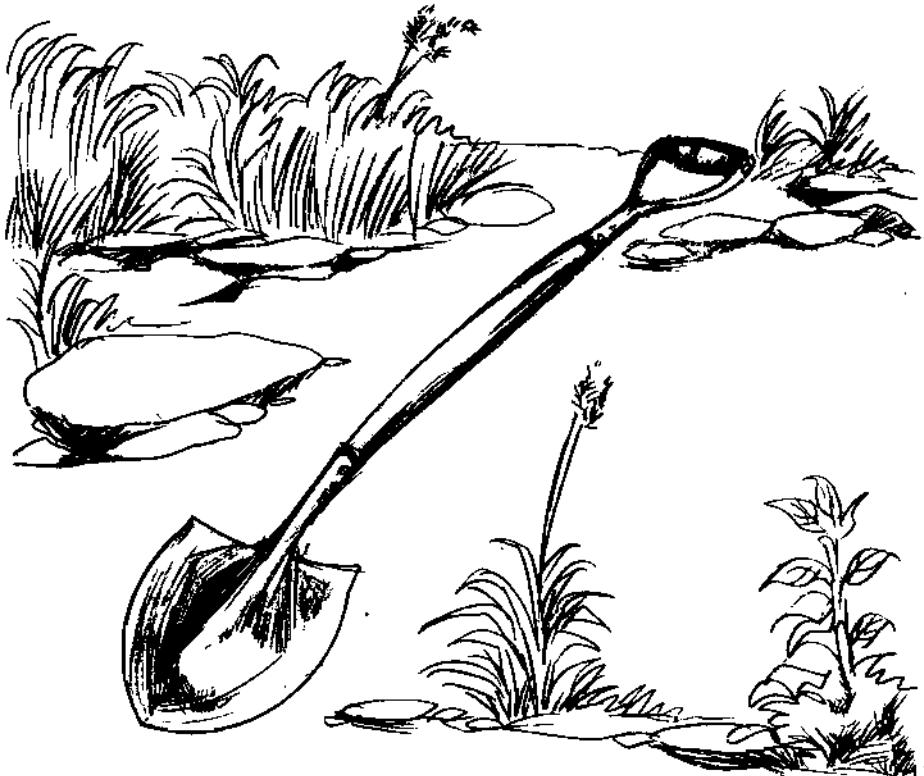
m n ng o s t u e w y

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

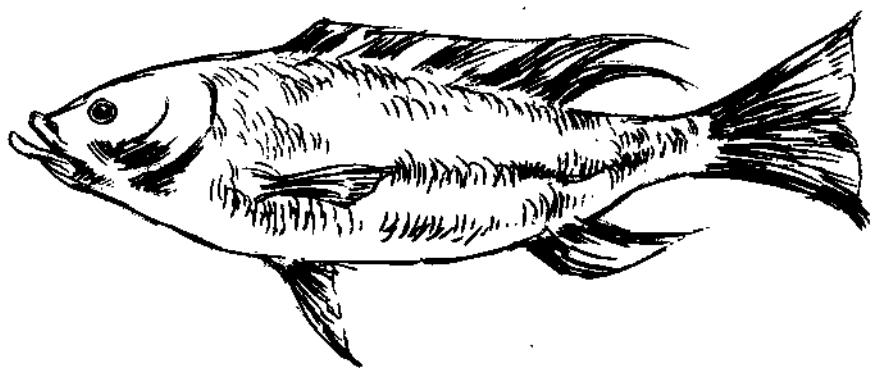
a b k d é f g h i l
A B K D É F G H I L

m n n g o s t u e w y
M N N g O S T U E W Y

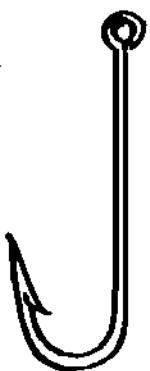
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

f F

n N

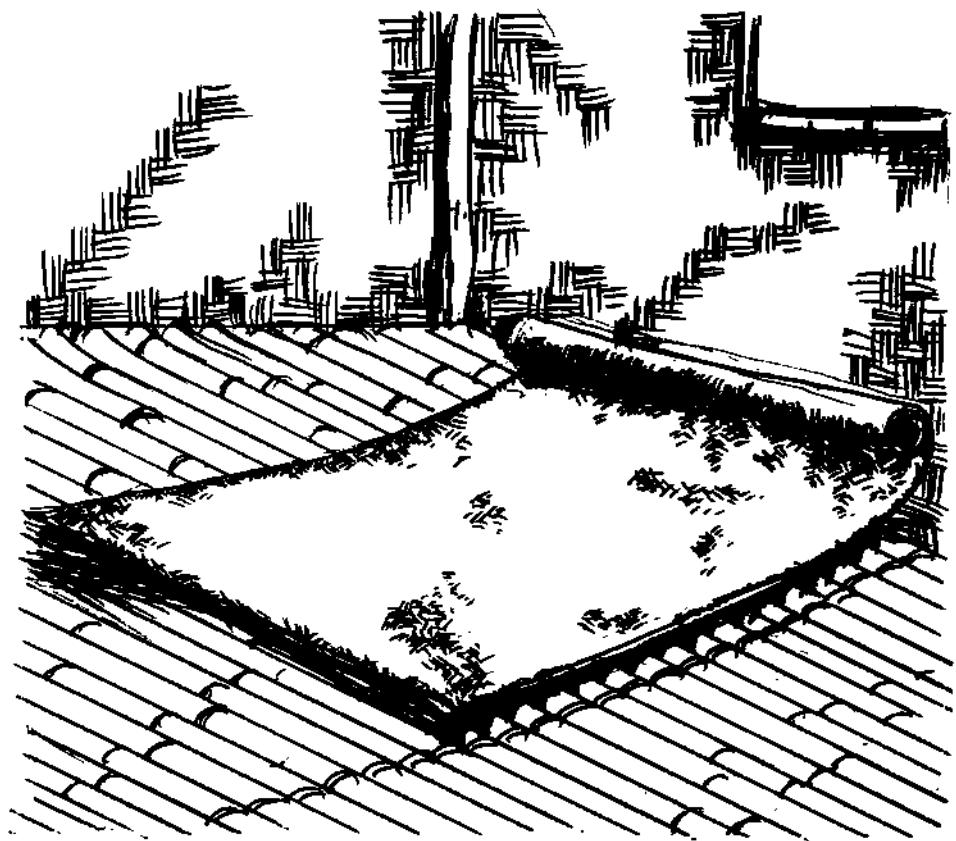
d D

k K

L L

1 1

i f if

i n in

i d id

i k ik

i l il

in id il if ik

fi fif

ni nin

di did

ki kik

li lil

did nin fif lil kik

li ki di ni fi

fi

ki

li

di

ni

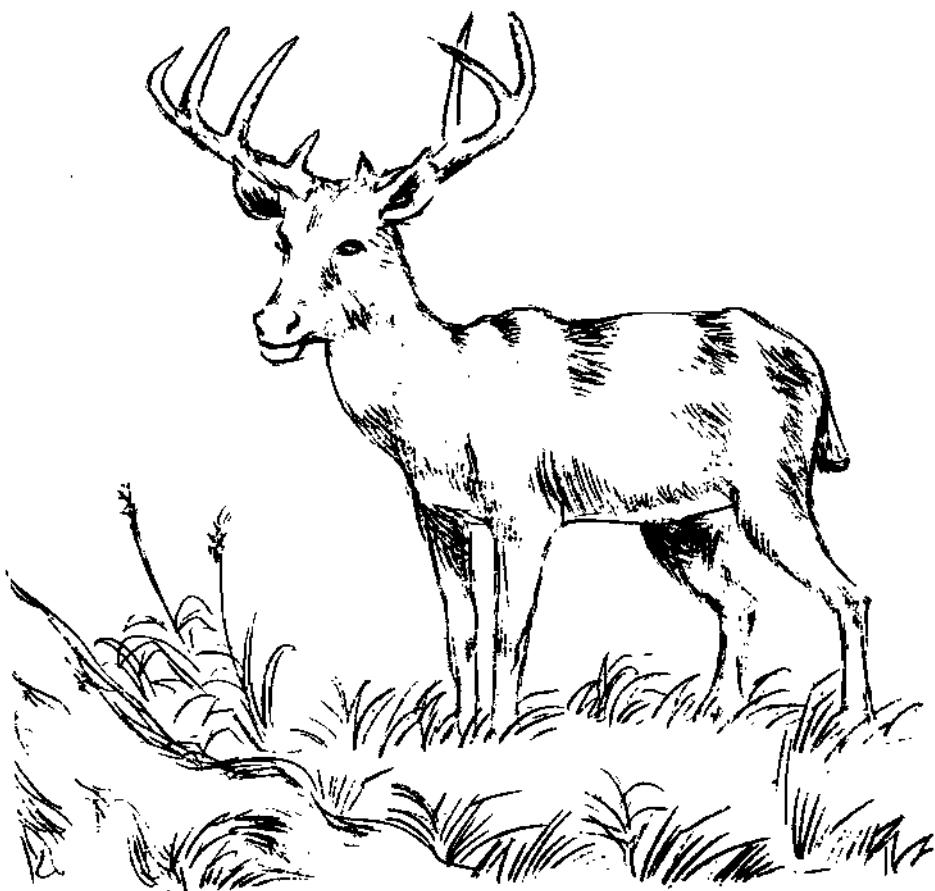
lil

fi fi fifi

ki li kili

di ni dini

ki lil kilil

u u

u f uf

u n un

u d ud

u k uk

u l ul

uk un ud ul uf

fu **fuf**

nu **nun**

du **dud**

ku **kuk**

lu **lul**

nun **kuk** **lul** **fuf** **dud**

lu

ku

du

ni

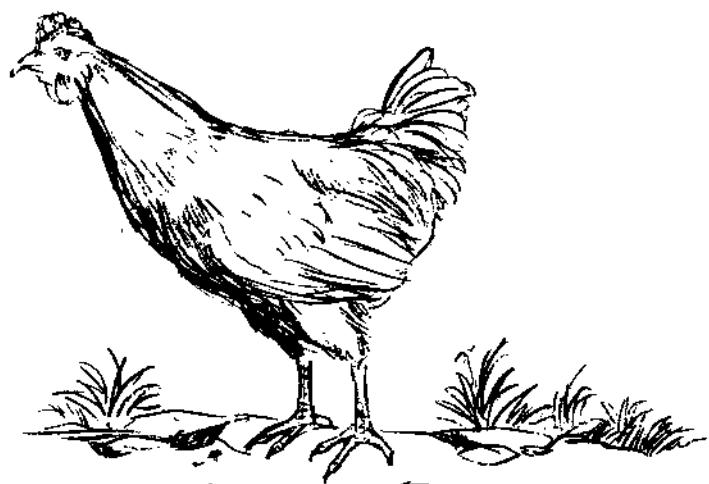
nuk

u lu

u ni

i lu

du nuk

a A

a f af

a n an

a d ad

a k ak

a l al

ak an ad al af

fa **faf**

na **nan**

da **dad**

ka **kak**

la **lal**

lal **nan** **kak** **faf** **dad**

la **na** **ka** **fa** **da**

la da lak lan lul

fa la fala

na lak nalak

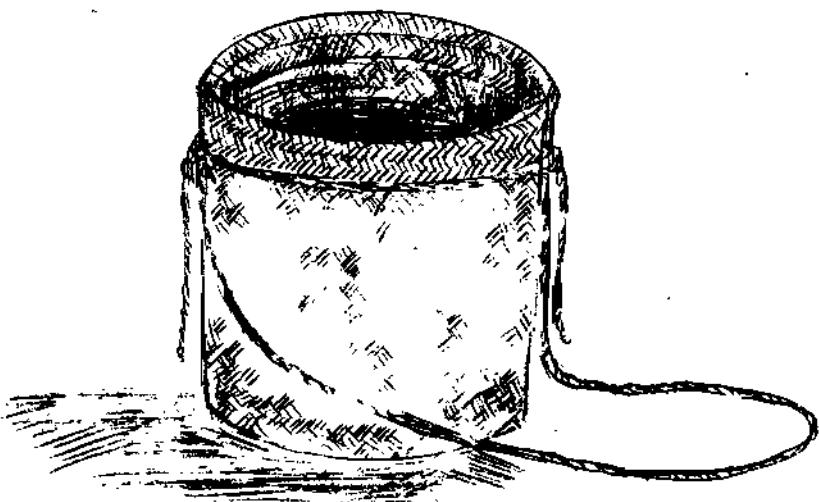
da lan dalan

a lul alul

a ni ani

li al lial

fu ad fuad

e E

e f ef

e n en

e d ed

e k ek

e l el

ef ed ek en el

fe fef

ne nen

de ded

ke kek

le lel

fe le fele

de e dee

u lel ulel

a lel alel

di fe dife

a	ni	ani
de	e	dee
fi	fi	fifi
da	le	dale
ka	an	kaan
u	lu	ulu
fe	le	fele
di	ni	dini
fa	la	fala
a	le	aie
fi	le	file
fa	li	fali

fa la fala

fa là falà

di fe dife

di fè difè

fù fù

ku kù kukù

fu lè fulè

di là dilà

ka lù halù

nè nè

dini

fù

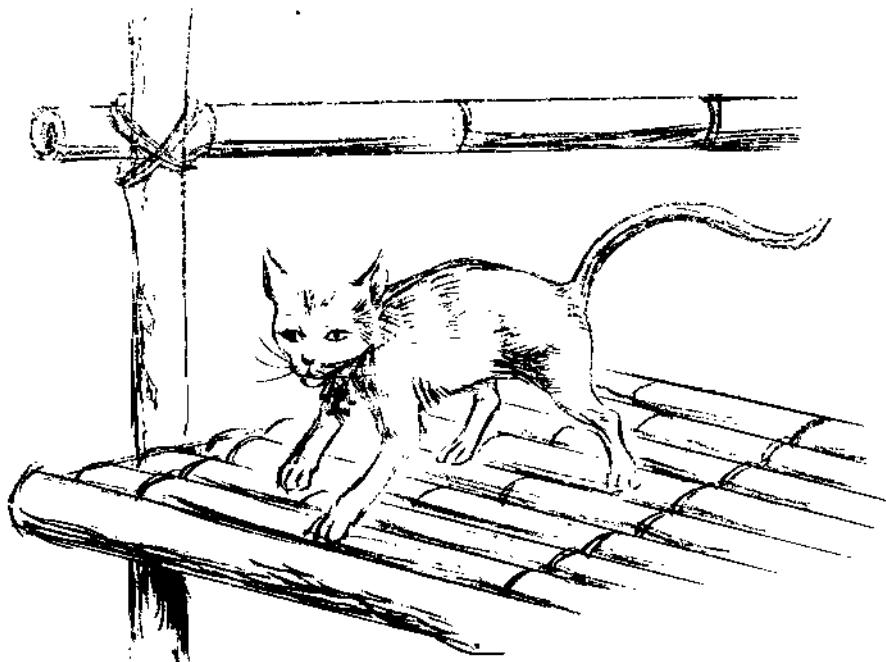

Nun fù dini.

Dini i fù.

nun

kukù

Nun kukù dini.

Dini i kukù.

Nun kukù dini.

Nun kukù fù dini.

Nun kukù fù.

nun Nun

dini Dini

fù Fù

kukù Kukù

nun Dini

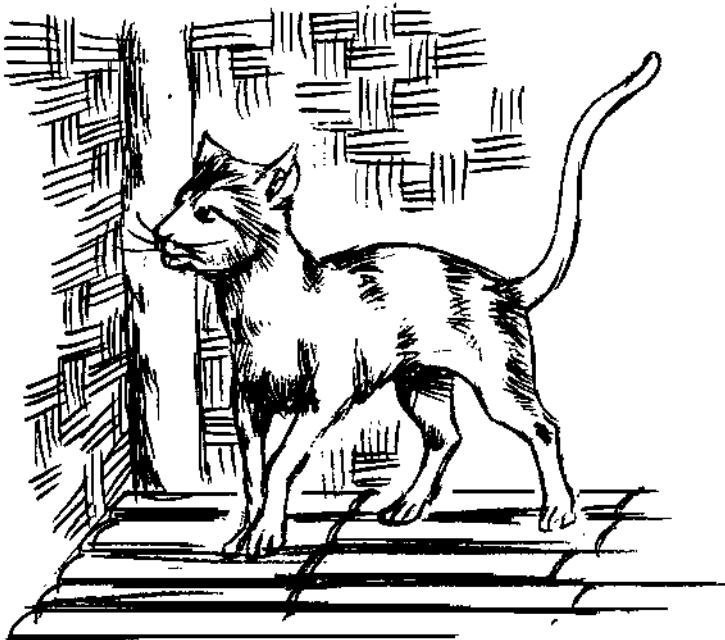
dini Fù

fù Nun

kukù Kukù

fulè

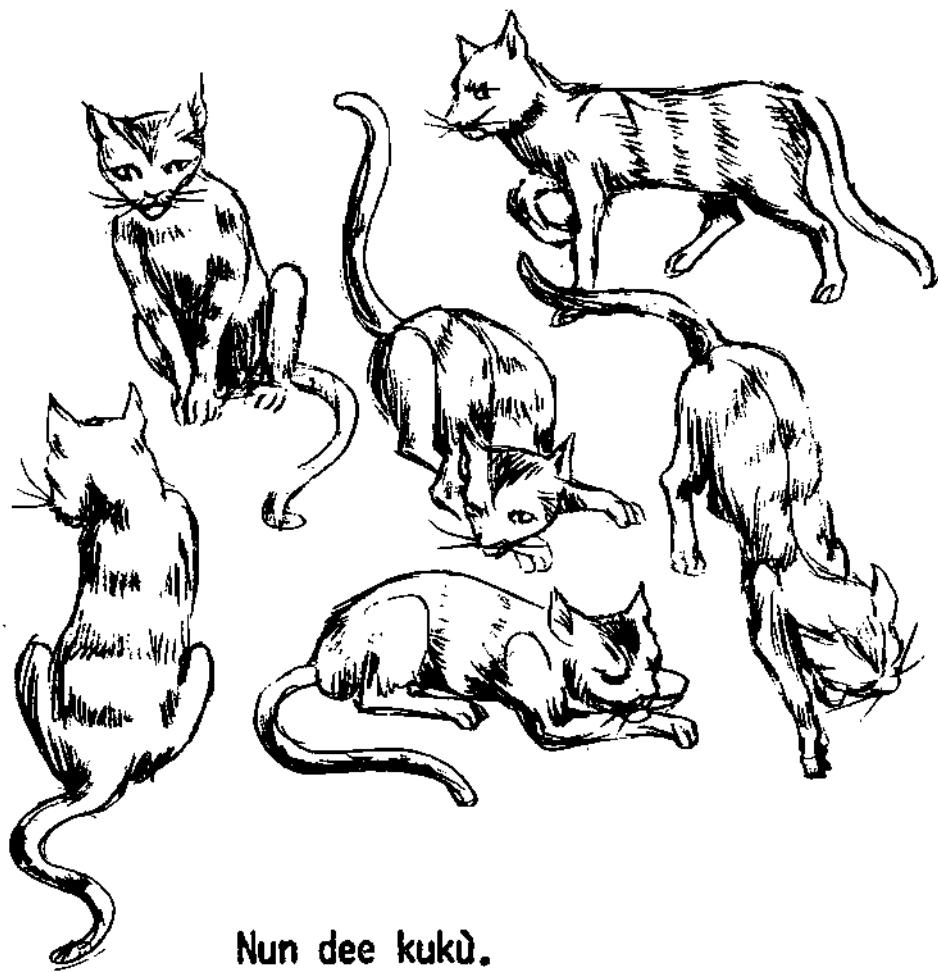
dee

Nun dee kukù.

Nun dee kukù dini.

Nun dee fulè kukù dini.

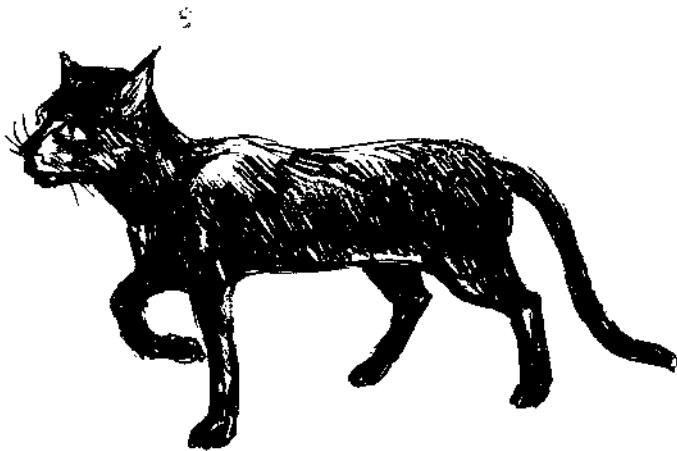
Nun dee kukù.

Nun dee kukù dini.

Nun dee fulè kukù dini.

là

ani

Là fulè i kukù ani.

Nun i là fulè kukù dini.

filè	Fulè
dee	Là
là	Ani
ani	Dee
fulè	Ani
dee	Fulè
là	Là
ani	Dee

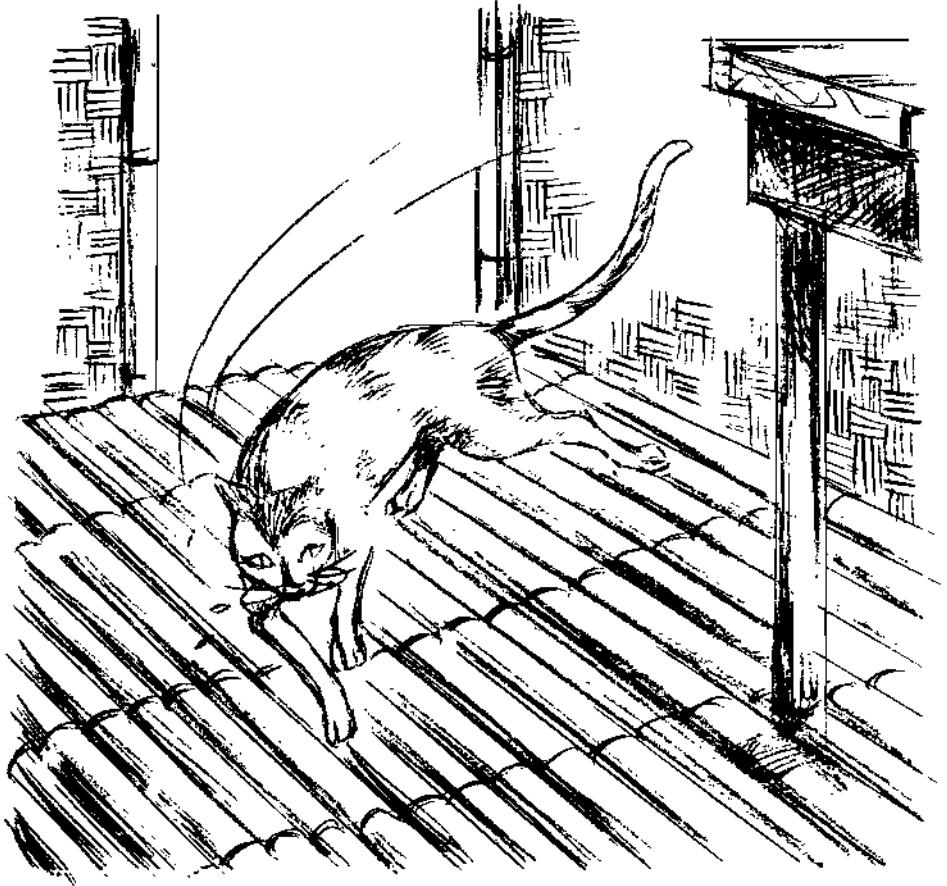
kili

Nun kili dini.

Nun kili rù.

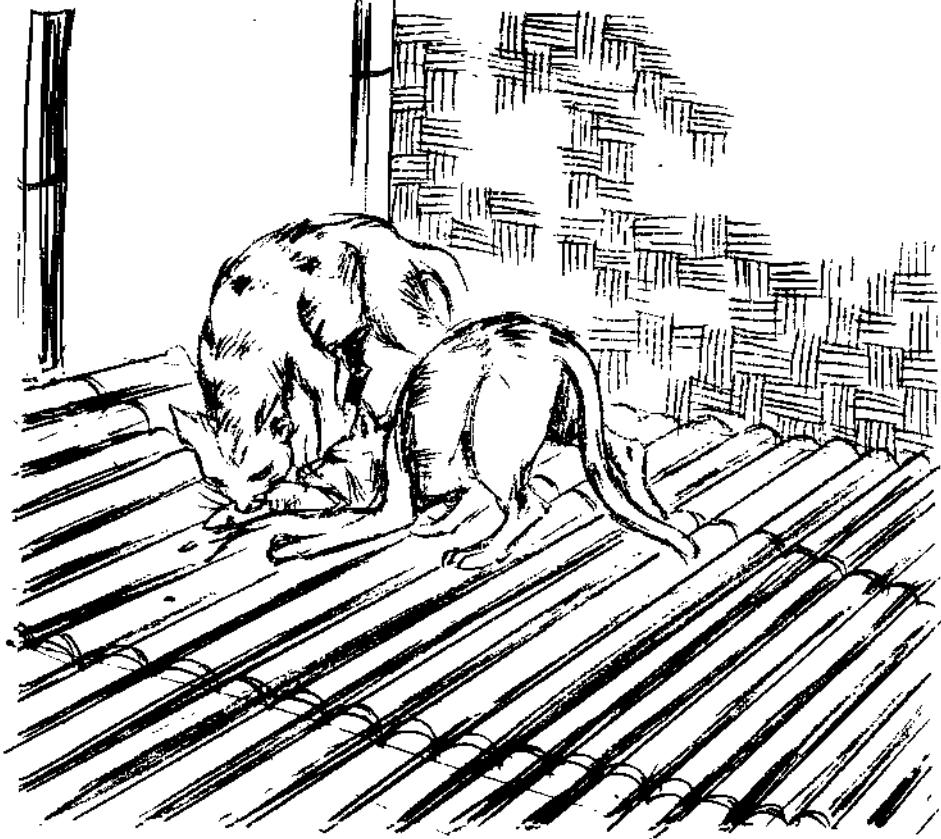
I fù nun kili.

Nun ulu kili i kukù

Nè i ulu kili?

Là dini i ulu kili.

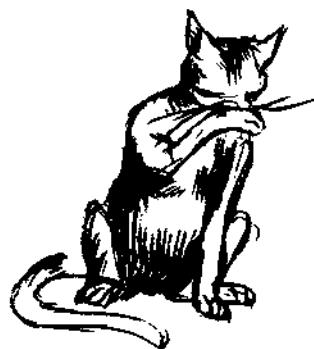
Nè i ulu kili?

Dini di fulè kukù.

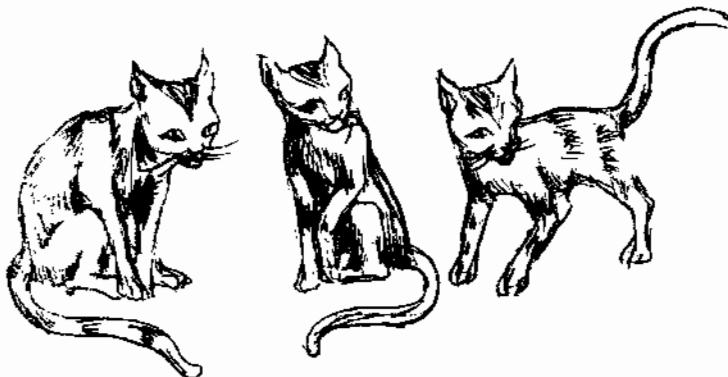
Kukù i nun ulu kili.

Knaanla i ulu.

Knaanla i ulu kili.

File kukù?

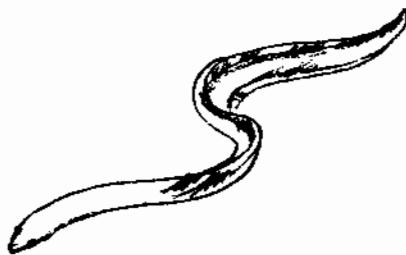
Dee ale.

File fulè kukù dini?

Dee fulè kukù dini.

Dee ale.

File kili?

Là dee ale.

Na knaanla kili.

Na knaanla i ulu kili.

fan fak lak

lad kan dak

lak dad lan

u lad ulad

ki fan kifan

fan dan fandan

na lak nalak

da lan dalan

fak

fandan

Dee fandan dini.

Fele i ngà fandan ani.

Fele i ngà dee fandan.

Nun ulad.

Nun ulad dini di fandan.

Nun ulad di dalan.

Kanfè ngà i ulad.

Nun kifanan?

Landè kifanan i ulad ani.

Kanfè i ngà i ulad landè kifanan.

File fandan?

Dee fandan.

Knaanla fandan.

Fele i ngà fandán.

Nè i dalan ulad?

Di fandan.

Kanfè ngà i ulad di fandan.

Nun kifanan?

I ulad landè kifanan.

ulad

fandan

ngà

fu

kanfè

dalan

kifanan

landè

knaanla

lul luk dul

fu dul fudul

a lul alul

u luk uluk

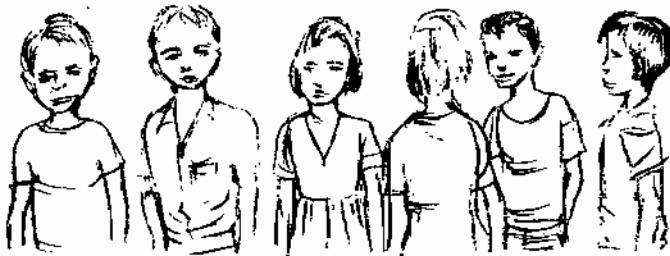
luf kun

fun kuf

nun dun

Nun dad ngà.

Dee fukal ngà dini.

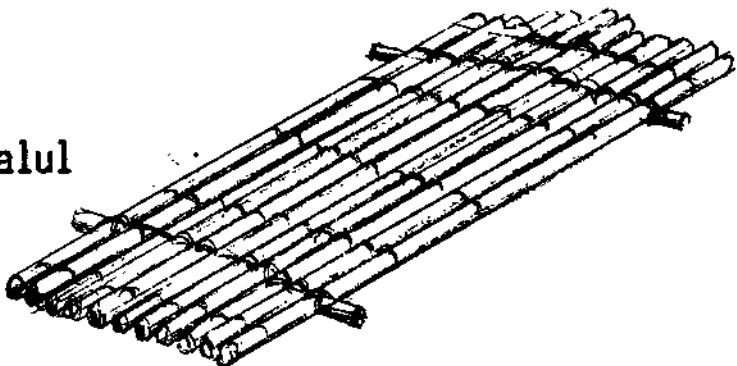
Nun kalù i ngà ani.

Là fukal i ngà ani.

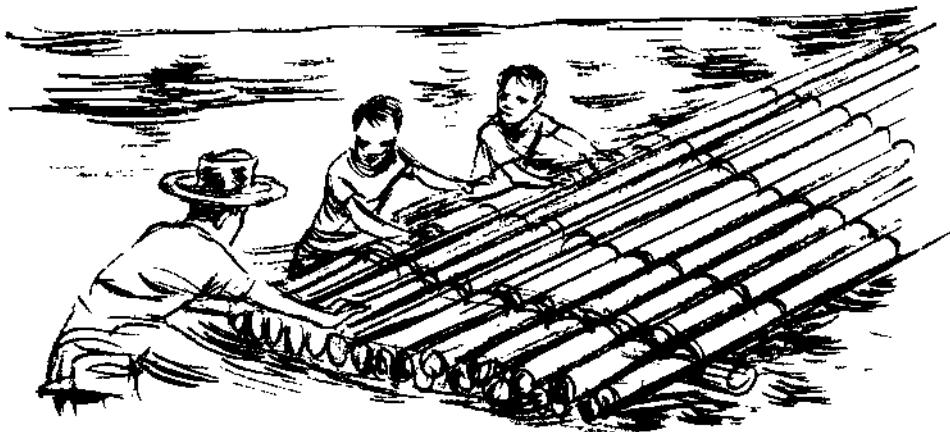

Landè kalù dad ngà fukal.

Ani alul

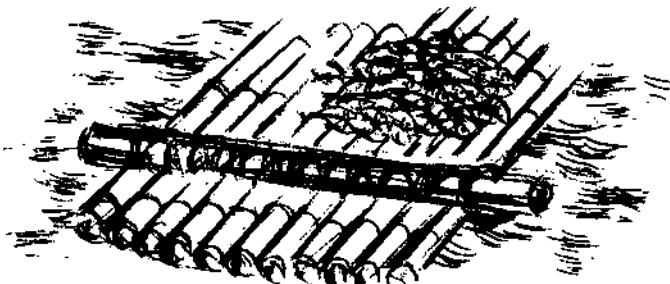
Nun alul i dad ngà fukal.

Uluk i dad ngà alul.

Uluk i ngà nun kalù alul.

Dee nalaf di alul.

Nun nalaf i dad ngà fukal.

Nun nalaf i ngà nun kalù.

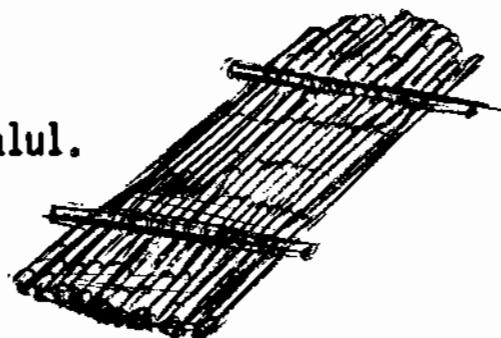
Knaanla nalaf.

Knaanla dee nalaf

Nè fù?

Là dini fù.

Là dini fù di alul.

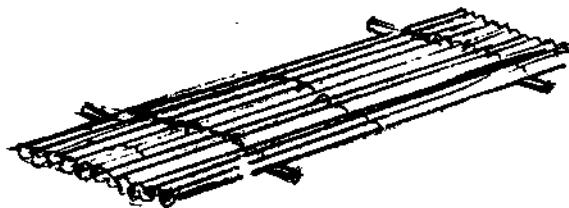

Là dini fù di fandan.

Nè i dad ngà?

Là ale dini di alul.

Là ale dini di dalan

Felela fandan.

Dee dad ngà di fandan.

Nun dee dad fulè kukù.

File ale?

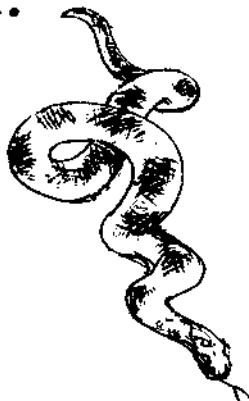

Nun là fulè kukù.

Kanfèla kili.

Knaanla kili.

Là dee ulad dini.

File ulad dini?

Nun kitanan?

Landè kifanan.

Knaanla kili

kel len lil

nin kif

di nin dinin

lu len lulen

ka kif kakif

ki lil kilil

ki len kilen

Kel i ngà nun kalù.

Kel i ngà di dalan.

Kakif ngà lulen.

Dini i ngà nun lulen.

Kakif i ngà nun kalù.

Kakif i ngà lulen.

Fanak i ngà dini di dalan.

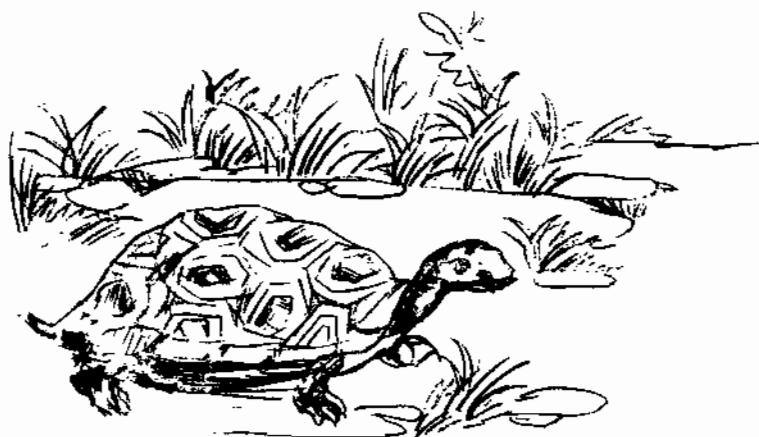
Fanak i ngà nun kakif.

Dini fnu di dalan.

Fanak i fnu di kilil dalan.

Fanak i ngà nun lulen di kilil dalan.

Fanak ale di kilil dalan.

m t g s
M T G S

o é
O É

ma	mi	mu	me	mo	mé
ta	ti	tu	te	to	té
ga	gi	gu	ge	go	gé
sa	si	su	se	so	sé

gin	magin
fun	fun
fas	fas
dét	dét
kan	kan

ma	gu	magu
te	en	teen
fna	ti	fnati
ma	gin	magin
li	kò	likò
ku	dà	kudà
m	fun	mfun
dé	t	dét
kan		kan
fas		fas
lê		lê
to		to

Ani fak magu di kilil i dalan.

Magu i ulad di kilil i dalan.

Fnati ulad i fak. Fanak i ulad
di kilil i dalan.

Fak

fak

Magu i to dini di dalan.

Lê magu i ngà di dalan ani.

Magin i ngà.

Magu ale di dalan.

Lê nun kudà magu di dalan.

Magin kudà di to mfun.

Magin i kudà di ngà.

Nun fas i to mfun kudà.

Fanak i kudà di dalan.

Lê fanak i to nun fas.

Na lê fanak i ngà magin.

Kan ku fanak ale?

Nun ulad dini di kilil dalan.

Teen i kudà i ulad.

I ulad ani nun kifanan.

Teen i ngà i ulad.

Lê teen i ngà i kifanan.

Lê teen i to nun fas i ulad.

Fanak i kudà du likò.

Lê likò i ngà.

Là likò i to nun fas.

Fnati to fas ulad.

Fnati to ulad di kilil dalan.

Lê magu i to mfun kudà.

[ê magu i ngà na kudà.

Là likò i ngà na kudà.

Magu ale di dalan.

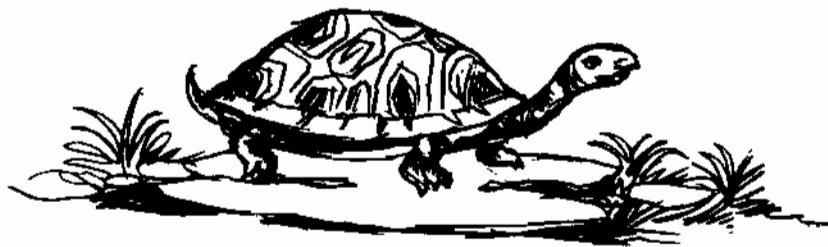
Dét i teen ngà di kilil dalan?

Teen ngà i fak.

Teen ngà i kudà.

Teen ngà i fas.

Teen ngà i fnu.

Kan ku likò i kudà?

Likò du teen kudà i fak.

Likò du teen kudà i fas.

Likò du teen kudà i to.

Likò du teen kudà i fnu.

Likò du teen kudà i ulad

Dét fnati i ulad?

Fnati ulad i kudà.

Fnati ulad i to mfun fas.

Fnati ulad i fnu.

Fnati ulad i fak.

Kan ku fanak i ngà di kilil i dalan?

Farak du teen ngà i kudà.

Fanak du teen ngà i fak.

Fanak du likò ngà i fas.

Fanak du fnati ngà i fnu.

Fanak du likò ngà i ulad.

To mfun i fnu.

To mfun i fak.

To mfun i fandan.

To mfun i fas.

To mfun i kudà.

di	tù	ditù	
fa	la	mi	falamí
gu	mnè	gumnè	
a	taf	ataf	
su	dù	sudù	
ka	lon	kalon	
ni	mò	la	nimòla
ni	mò	la	nimòla
a	tù	atù	

Magu i dad to di dalan atù.

Magu ale ditù di falami gumnè atù.

Magu ale ditù di gumnè landè ataf.

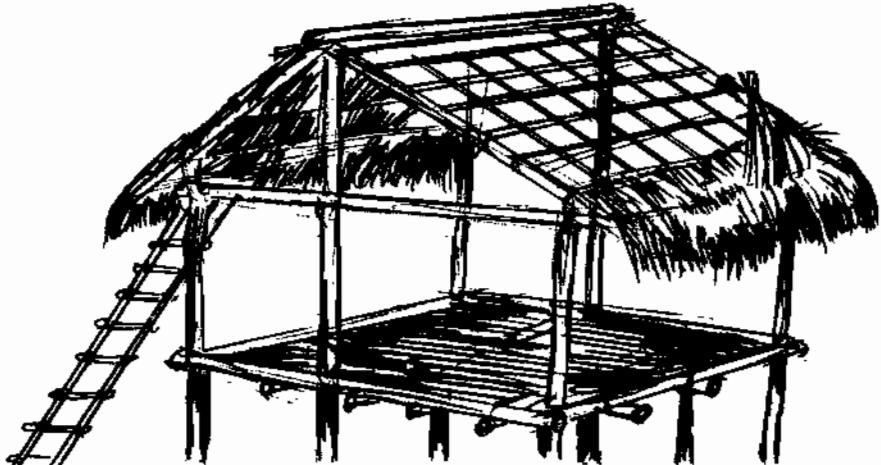
Nun sudù i dad to magu.

Dét sudù i dad to magu?

Kalon sudù i dad to.

Ku nun kudà, lulen dad to kalon.

Sudù i dad to kalon atù.

Magu i dad to nun sudù ditù

di falami gumnè.

Kel ale di falami gumnè.

Nimòla falami ataf di gumnè atù.

Dét nimòla ataf?

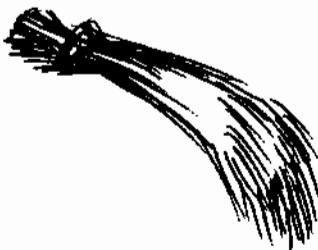
Kalon nimòla ataf.

Nimòla falami ataf kalon.

lulen	ditù
Lulen	Gumnè
sudù	Atù
aìù	gumnè
sudù	Ditù

falami gumnè
 ataf kalon
 Falami ataf kalon
 di gumnè.

kaion

falami

lulen

gumnè

ditù

sudù

ditù

ataf

nimòla

lulen

sudù

ditù

falami

kalon

gumnè

nimòla ataf

magu ditù

sudù kalon

mlu	nu
é	él
sa	féd
sa	tu
mal	nak
éél	Éél
saféd	Saféd
satu	Satu
malnak	Malnak

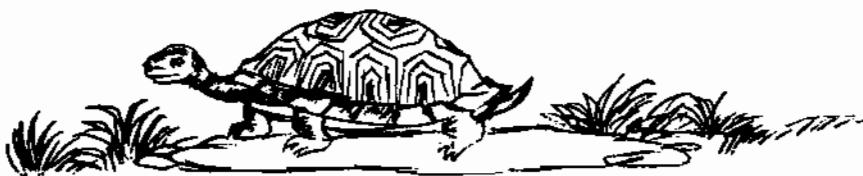
Nun dee fnu dini. Dini gumnè fnu.

Mlunu fnu dini. Dee fnu mlunu dini.

Fukal ulu fnu mlunu. Mlunu fnu nun

kifanan. Dee kifanan fukal. Lé

fukal ulu mlunu fnu.

Dee gumnè fnu mlunu. Éél satu gumnè

fnu. Kalon lê satu. Nun gumnè fnu

mlunu di kalon saféd éél.

Éél gumnè fnu mlunu. Dee knaanla
di éél. Knaanla malnak kili.
Knaanla malnak nalaf na malnak fak.
Nè gumnè fak knaanla? Fak ditù
saféd éél, di kalon saféd éél.
Gumnè fak di kalon saféd éél.

Nun malnak malak dini.

File malnak malaf dini?

Nun fukal to dini. File fukal to dini?

File mlunu fnu di kalon saféd éél?

File malnak fak di saféd éél.

Nè i gumnè mlunu fnu?

Di éél.

Nè i satu gumnè mlunu fnu?

Di kalon saféd éél.

Dét i knaanla saféd éél?

Satu knaanla malnak fak.

Satu knaanla malnak naf.

Malnak kili satu knaanla.

sa	sè	sasè
fal	mon	falmon
i	to	ito
da	le	dale
m	lok	mlok
s	dè	sdè
m	gal	mgal
ka	nen	kanen
lam		lam

sasè	Falmon
lam	Ito
mgal	Sasè
falmon	Kanen
ito	Atù
mlok	Mlok
atù	Lam
dale	Sdè
kanen	Mgal
sdè	Dale

Atù gumnè sdè. Atù gumnè dee sdè,
ditù di lam kalon atù. Sasè i sdè
di to. Knaanla fele ito. Sasè
nimòla.

Nun satu ulu dee sdè atù. Sasè ulu
dee sdè atu: Ku' magu kanen, dee
magin. Magin ale kanen. Magin dee
sdè, na knaanla fele ito.

Mgal ulu dee sdè magu. Mgal
fukal kifanan atù. Dee falmon.
Dee sdè magin kanen. Magin
ale kanen, na sasè nimòla.

**Magin ito mlok ito. Mlok ito di lam
kalon atù. Ditù gummè ulu i sdè.
Ditù dee sdè.**

**File ito magin mlok? Satu dale magu
di lam kalon. Saféd éél gummè i to
fukal. I malnak to magin di to mlok.
Mgal i to fukal.**

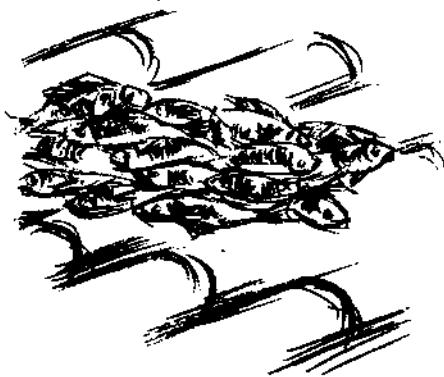
Ku nun sdè fnati ito, kakif i to fukal.
To fukal sa i mgal. Magin kanen mlok,
du mgal kanen.

Kel ale di alul.

Falami kalù ani.

Falmon fele.

Satu to ani mgal.

Knaanla nalaf.

Fnati sdè.

Mlok ale ditù.

Kanfè ito fak.

Ale nun sudù.

Mlok i mgal to ditù di lam éél.

di lam kalon

di kilil dalam

Ani ulu sdè. Dét falmon?

Falmon ataf

Falmon falami kalü

Falmon fele

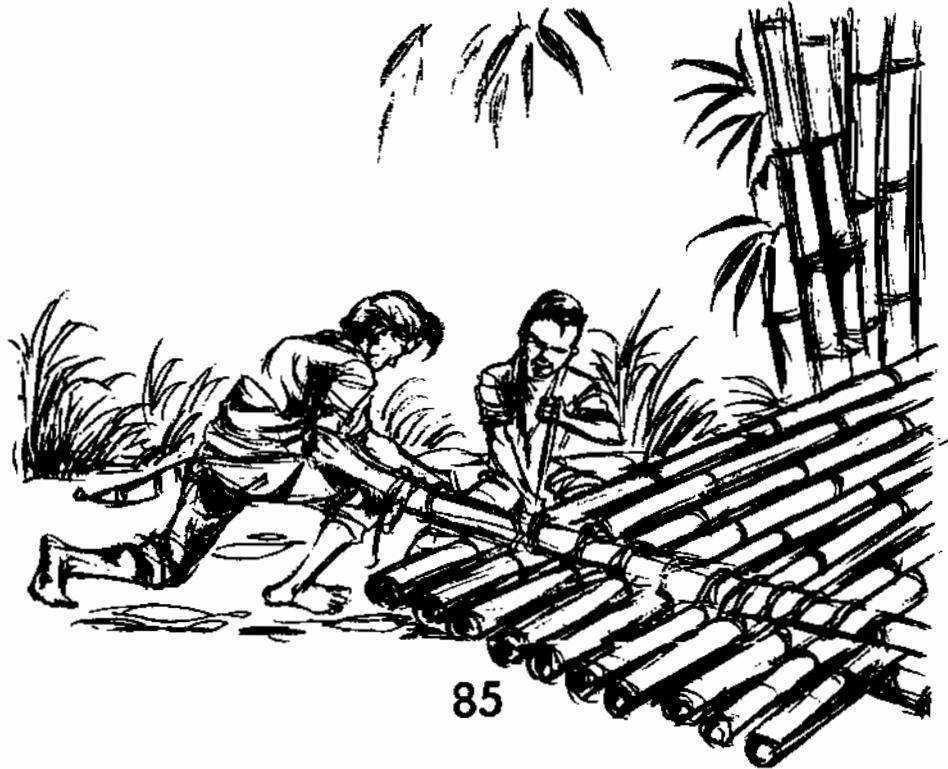
Dét kakif mgal to ani? Kakif nalaf

Kakif alul

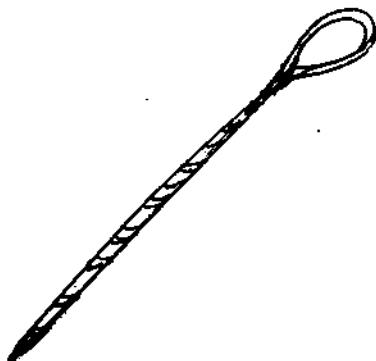
Kakif sdè

Ani dad to magu di dalan nun dad lulen.
Satu nun sudù. Satu nun kakif. Ta kel
ale di éél. Fanak ale ditù, na nimòla
falami alul. Dad to mgal nimòla
falami alul saféd éél. Na lulen di
alul dad lulen. Na uluk i alul di éél.
Na magu ale magin di alul di éél.

Dét ani?

Nalaf

Fas

Kalù

Ataf

Nè gumnè sdè?

Di lam kalon

Di kilil éél

Di kilil dalan

Di lam fele

File sdè atù?

Dee sdè atù

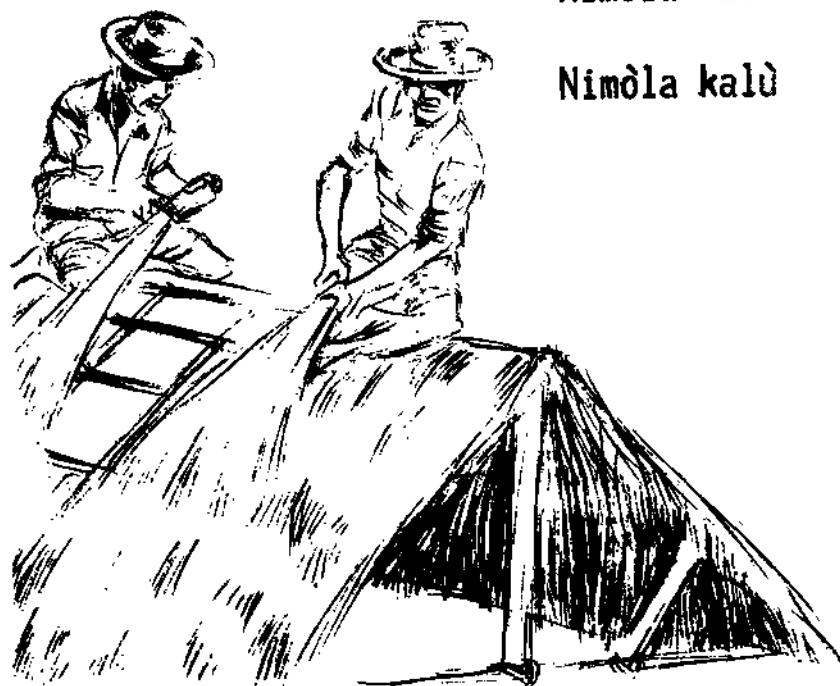
Satu sdè atù

Dét nimòla?

Nimòla falami ataf

Nimòla fas

Nimòla kalù

B W Y Ng H

b w y ng h

bà bì wē ye yu

yē ngà ngi hae

mayè	Mayè
fanday	Fanday
lagi	Lagi
libun	Libun
blawen	Blawen
mwè	Mwè
salu	Salu
fye	Fye

wè	mwè	nwè	gwè
mayè		knayè	

To Fanday

Nun to falami kel dini. Nun falami gumnè dini. Libun na lagi salu di kanen. Landè to là mayè kanen. Kanen sa fanday. Fanday to di blawen. Kanen mfun fye blawen. Nimoan dad kifan blawen.

Mayè dad to kifan blawen. Lagi na libun mayè kifan blawen. Salu ale di kanen na mwè ale kifan blawen.

Fye to fanday ayé. Fanday kanen di blawen. Dee to mayè kanen. Mayè dad to kifan blawen. Salu libun na lagi di fanday ayé na mwè ale kifan blawen.

salu	libun
	lagi
fanday	gumnè
	blawen
mwè	blawen
	kifan

Salu ale di gumnè fanday.

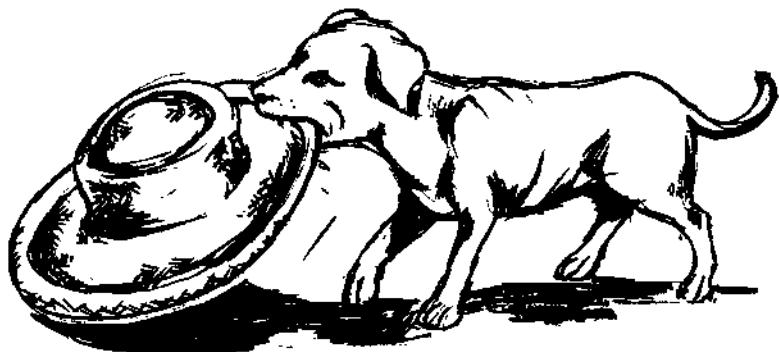
Mwè ale i dad kifan blawen.

Fye i to fanday.

Dee to mayè kifan blawen.

ayem	Ayem
magaf	Magaf
nang	Nang
tukay	Tukay /
ayé	Ayé
man	Man
timto	Timto

agaf magaf fagaf

I Tukay Ayem

I ngà lagi na i ngà libun mfun i tukay ayem. Mayè ale magaf tukay ayem ani. Magaf ale lam gumnè na magaf ale saféd gumnè. Satu du i dad ngà magaf saféd gumnè teenla kalù. Timto mfun kalù ani?" man i ngà libun.

Nun to salu di dalan na teenan i kalù.
Na manan, "Nangyu fagaf i tukay ayem kalù
ayé, du falmon dun." Na ta man i ngà lagi,
"Timto mfun kalù ani?" Na man i to, "Do
ayé. Do mfun kalù ayé."

Na ta nwè i to kalù ayé. Ta là falmo
tukay ayem dun. Na ta là magaf i dad ngà
ani dun.

Timto magaf di saféd gumnè?

tukay ayem

ngà lagi

ngà libun

Dét i agafla? fak

kudà

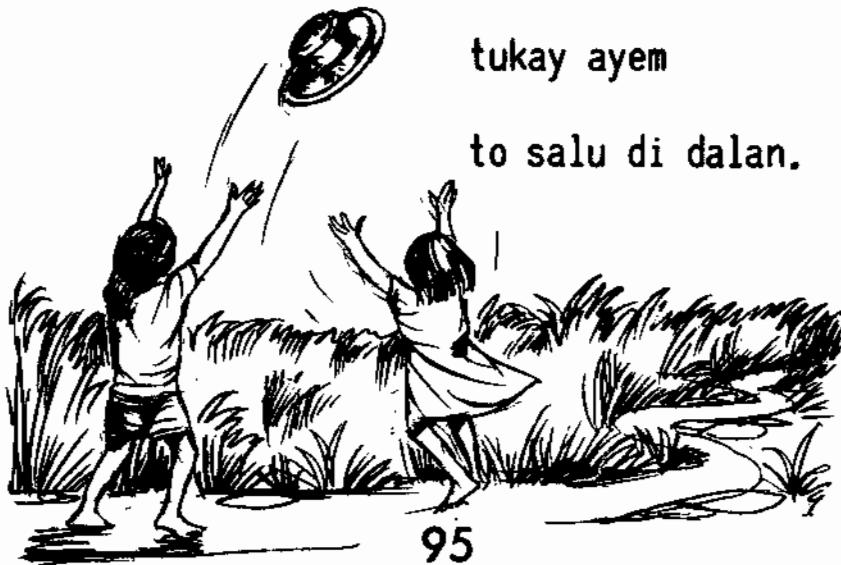
kalù

Timto mfun i kalù ayé?

tukay libun

tukay ayem

to salu di dalan.

dungan	Dungan	
yê	Yê	
kmadéw	Kmadéw	
ge	Ge	
agu	Agu	
saging	Saging	
baweh	Baweh	
kmadéw	kakadéw	kakadéwla
bawehgu	baweham	bawehan

I Tukay Ngà Libun

Satu du i tukay ngà libun magaf di dungan i gumnè. Salu déé i ayem na likò kanen. Na kmadéw i tukay ngà libun du likò di ayem. Na manan, "E, yê, sasè baweh ayem. Là mayè agu i ayem ayé." Na ti kmadéw na kmadéw.

Ta kel yéan na manan, "Dét ani? Kan ku kmadéw ge?" Man i tukay ngà libun ayé di kane yéan, "Magaf agu di dungan i gumnè na salu déé i sasè baweh ayem."

Man i yê, "Nang ge kmadéw. Là sasè ayem ayé. Fye i ayem. É, ani sagingam. Knaanam saging ani na nang ge kmadéw, du sasè baweham ku kmadéw." Na ta fanak kmadéw i tukay ngà libun ayé. Ta knaanam saging ayé, na ta là likòn di ayem ayé. Na ta lê magaf di dungan gumnè.

Timto kmadéw di dungan gumnè?

Dét i man i tukay libun di kane yê?

Dét - sasè ayem dungan gumnè.

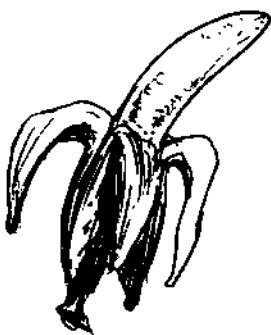
fye ayem dungan gumnè.

Dét man yéan?

"Nang ge magaf di dungan gumnè."

"Nangam knaan i saging."

"Nang ge likò. Fye i ayem."

tua	Tua
yaan	Yaan
lwe	Lwe
kalabaw	Kalabaw
gatù	Gatù
tah	Tah
maye	Maye
mulê	Mulê
nabe	Nabe
tlu	Tlu
gamo	Gamo

kalabaw
 kalabawla
 kalabawgu
 kalabawmi
 kalabawla
 kalabawan
 kalabawam

I Kalabaw

I tua lagi na yaanan nun lwe kalabawla.
Satu déé, na satu là déé. Man tua lagi di
yaanan, "Nè gumnè satu kalabawta?" Na man
yaanan di kanen, "Ta làgù teen satu
kalabawta ayè." Man i tua lagi ani di

yaanan, "Gatù ge ge ditù di éél, na gatù agu do di tah, maye kalabaw." Na man yaanan, "Hae."

Gatù tua libun ani di éél, na nun lwe libun déé di éél, na manan di lwe libun déé, "Teenyu kalabawmi dini?" Na manla "Là. Landè teenmi kalabaw dini." Na mulê i tua libun. I tua lagi gatù di tah maye kalabaw, na là teenan dun ditù. Kulê tua lagi ani teenan kalabawan nabe tlu dad ngà. Na manan di dad ngà ani, "Nè gumwèyu kalabawgu ani?" "Teenmi kalabawam ani ditù di saféd gumnè fanday," man tlu dad ngà ani. Man tua lagi di dale, "Fye gamo dad ngà," na nwean kalabawan ani naben mulê.

Nè gusalum?

Gatù agu di tah

Nun tanaam ditù? Hae, nun tanàgu ditù di
tah, na lê nun tanà mà.

Maye agu saging ditù
di tah, di tanà mà.

Na magin agu.

Hae, magin ge. Nabegu
saging, na léam nabe.

Maye ale saging ditù di tah.

Maye ale saging di tanà mà.

Dale mabe saging.

Timto magu di dungan gumnè?

Do sa dini.

Kan ku salum di dungan gumnè?

Flikògu i sdè.

kanto	Kanto
mà	Mà
santulen	Santulen
falimak	Falimak
samsong	Samsong
magul	Magul
bong	Bong
tanà	Tanà
stulen	song
samtulen	sansong
santulen	samsong
santulenla	gusamsong

Nun dad tua to tlu ngàla. Lwe libun na satu lagi. kanto mayè ngàla ani lagi mwè yaan, du ta teenan i fye baweh libun. Ta man lagi ani di yéan na di maan, "Mwè agu yaan. Ani libun mwègu. Do mayè di kanen na kanen mayè di do." Na man i dad tua, "Hae, fye ayé, tò. Fye libun ani."

Kanto man i lagi di dale, "Gatù ito di dad tua i libum i fangu knayè nwè, santulen ito." Na manla, "Hae." Na gatù ale di gumnè libun ayé, na ta déé i maan na i yéan. Na santulenla. Na mayè i dad tua i libun tlu falimak, na lwe kudà, na satu kalabaw. Kanto fnge santulenla, ta mulê i yê na i mà lagi.

Na nwè i mà i lagi i tlu falimak na lwe kudà, na satu kalabaw, na faben ale di dale. Kanto ale samsong. Fnatila i dad sdè na nimòla knaan. Na dee dad to gatù ditù di samsong. Kakella ditù di samsong, magul ale falimak. Tlu bong falimak na lwe tukay falimak magul ale. Kanto maye i libun di kdee dad to déé, ti kmadéw. Na man yéan na maan dun, "Ngàgu libun, nang ge kmadéw. Kdee

libun di tah i tanà ani mwè yaan." Na ta là
kmadéw i libun ani. Na song i lagi na i fye
baweh libun ani. Kanto fnge i songla na
kmaan i dad to, na mulê ale.

Gatù i dad to di samsong. Dét i nimòla di
samsong?

Maye ale dee dad to déé.

Samtulen ale sansong

Dale mabe dad falimak di gusamsong.

Magul ale.

Fye baweh i libun sansong.

Fye baweh i gumnè gusamsong.

Timto kmadéw?

I fye baweh libun sansong.

Lwe Dad Ngà

Nun lwe tukay ngà magu di dalan. Maye ale fak di tanà.

Na kantola mulê, ta là teenla maye dalanla mulê. Kmadéw lwe dad ngà ani du ta là teenla dalanla mulê.

Nun to tmanà ta nayen ale. Na manan, "Kan ku kmadéw gamo?" Na manla, "Ta là teenmi dalan mulê. Na ta nabe i to ale ditù di yêla. Kayela kane yêla, fanak kakadéwla.

I Bong Falimak

I tua lagi na yaanan lwe ngàla. Ta man i tua lagi ayé di yaanan, "Mayè agu mwè bong falimak du knayègu bnagul." "Hae", man yaanan. "Fsaluta lwe dad ngàta ani lagi ditù di tah di gumnè satu màla, du mwè bong falimak di kanen." Man i tua lagi na yaanan di dad ngàla ani, "Gatù gamo ditù tah di gumnè satu màyu du santulenyu fye faben do bong falimakan." "Hae, mà," man i dad ngà. Na tmanà dad ngà ani gatù di tah di gumnè satu màla. Kantola kel ditù, là déé, lo yaanan mnè déé di gumnè. "Nè gumnè satu mà?" man dad ngà ayé. Na manan dale, "Mlok." Na lêla man, "Ku tamulê mlok, mayè gami stulen kanen. Mayè màmi mwè bong falimakan." Man satu yêla àni di dale, "Hae. Nun tlu falimak satu màyu. Satu

bong na lwe tukay." Na fayen di dad ngà ani dad falimak. Na bnagulla tlu falimak ani. Na kantola ale bnagul, ayé toola knayè bnagul i bong.

Na kanto mulê satu màla mlok, ta teenan i lwe dad ngà ayé na manan dale, "Dét naguyu?" Na manla di kanen, "Mayè mà nwè bong falimakam. Fsalun gami dini du samtulen ge. Bnagulmi i bong falimakam, too fye falimak ani." Na lèan bnagul bong falimak di dad ngà ani. Fngela stulen na manan di dad ngà ani, "Gamo mabe i bong falimak ani ditù ku màyu." Magul ale tmanà mulê. Kakella ditù di gumnè na bnagul màla bong falimak nabela ani. Na manan dale, "E dad ngà, bong fye falimak ani."

DAD BLAAN TULEN

A

Collection of Short Stories

in

Koronadal Bilaan

KAMTU FALI

Nun nimò dad libun ani. Salu ale ditù di lnigola. Salu ditù kamtu fali di lnigo. Gafat falila, na ani kagula kamtu. "Tay sa", man libun ani. "Nun glifetgu ditù di gumnè. Glifetgu ktu ditù di gumnè. Landè

de bansung ktu fali ani." Na man i libun ani, "Samfulê agu ditù di gumnè."

Samfulê ditù di gumnè libun ani. Tanwean i ktu ditù di gumnè. Lê samfulê ditù di lnigo. Naben bansung ktu ditù di lnigo.

Na kamtu i dad libun di fali di lnigo. Tay nimò dad libun ani. Na minit ditù di lnigo. Bong minit kamtu. "Tay", man i libun ani, "Kinit kamtu di lnigo. Na man i satu libun, "Ftud ite, ditù di dungan i kayu atù."

Nun teenla di dungan kayu. "E, wê," man i libun ani, "Dét atù, ditù di dungan kayu atù? Nun teengu kmamang di dungan atù. Ulad, wê. Teenam ulad atù, wê?" "Teengu", man i satu libun. "Nang ite salu ditù. Nang ite ftud dungan kayu atù. Samfulê ite di lnigo, na lê ite kamtu."

Na samfulê ale kamtu. Là`ale ftud nan. Likò ulad teenla dungan kayu. Likò ftud dungan kayu. Lê ale kamtu, sana kinit.

Kamtu ale kel di mtila fali, na mulê ale di gumnè.

"E, tay", man i libun ani kel di gumnè, kel fdu kamtu fali. "Ta fnge nan kdee kantu," man libun ani. "Ta fnge kdee fali kantumi."

Lwe ale kel di gumnè. Na mngel i dad ngà. "Kan ani?" man libun ani. "Kan ku mngel i dad ngà ani?" "Bitil gami, yê," manla. "Landè knaanmi, yê. Too gami bitil. Alo gami lwe di gumnè, na landè knaanmi."

"E, là," man yêla. "Nè gumnè fùyu? Làgu teen fùyu. Nè gumnean?" "Ta fool fù", man satu ngà. "Là dini fù. Landè to mimò knaan." Na mngel ale, lwe ale, du bitil.

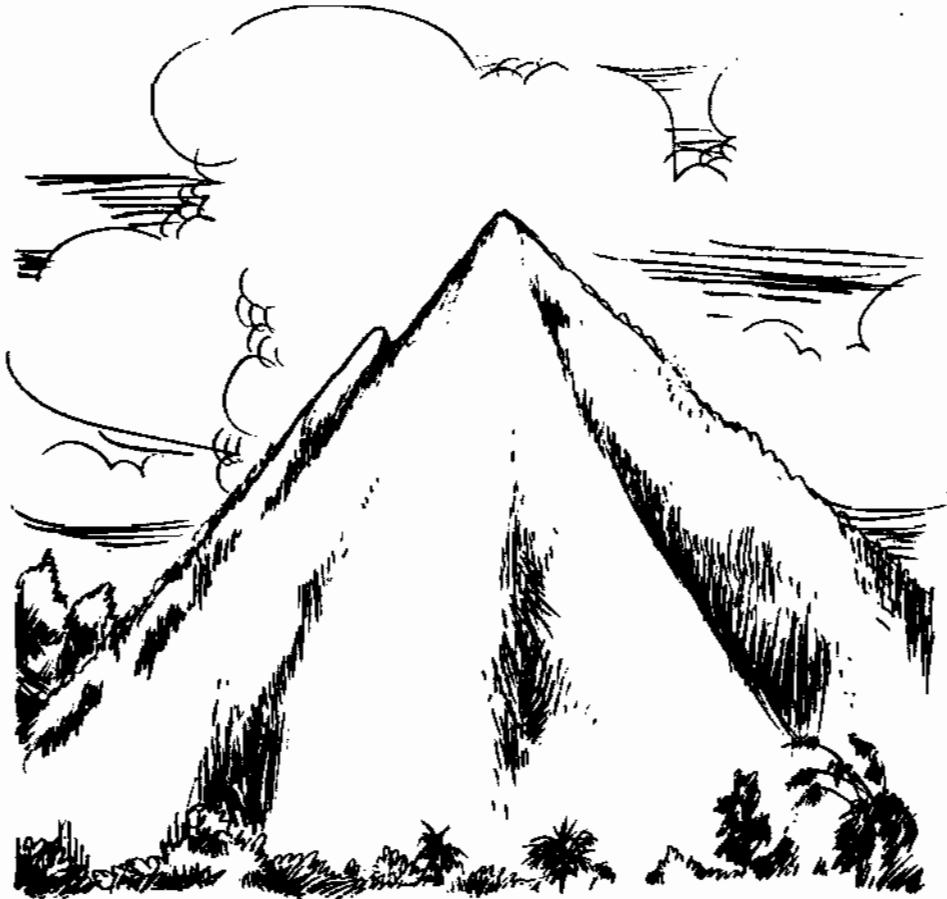
"E, là," man yêla. "Ta fool fùla. Landè to di gumnè. Kan ku fool fuam?" "Là," man satu ngà. "Nun to maye kanen. Manan 'Fool ge.' Na ta fool fù."

"Na," man yêla, "Mimò ito knaan. Bitil ito. Landè éél imò knaan. Faflal ge

ge mwè éél." Na satu ngà ta mwè éél. Nabem kabong di éél. Na mdak fali yéan. Mdak fali knaanla. Na kel ngà naben éél. "Gasil ge," man yéan. "Gasil ge mto lifoh. Mto ge lifoh na mimò ge knaan. Too ito bitil. Mngel tukay ngà."

Ta tagah knaan, na kmaan ale. Ta kmaan yê na dad ngaan. Ta là ale lê mngel. Ta fnge ale kmaan. "Tay kafye!" manla. "E yê," man ngà libun. "Lê ge salu ditù di lnigo? Lê ge kmatu fayah?" "La;" man yéan. "Là agu lê kamtu. Ta fnge gami kamtu di lnigo." "E fye," man ngà libun. "Mnè yê di gumnè fayah. Dét nimoam fayah, yê?" "Landè", man yéan. "Landè nimògu. Ftud agu di gumnè fayah."

Ta kifuh. Kudang i satu ngà libun. Là fa kudang i tukay ngà,, mnè dilam fuyuan. Dnilong yéan i tukay ngà, na lingagan dmilong dun.

MTUTUNG

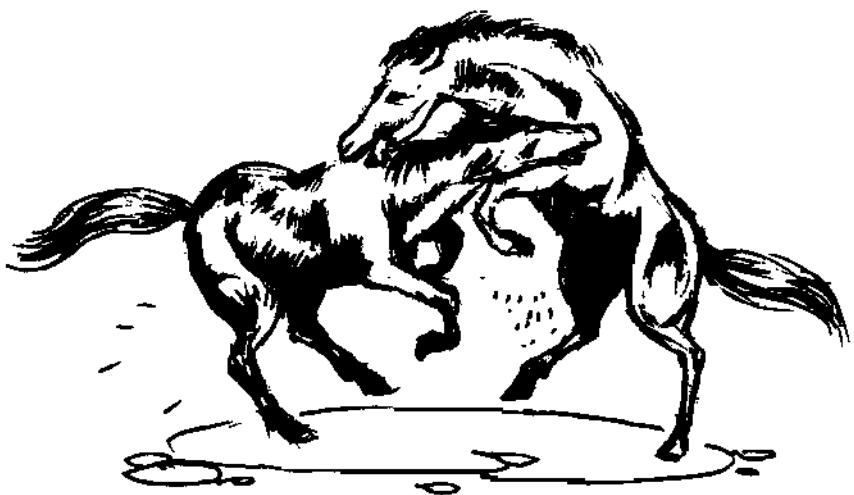
Di fa tlabogu ngà di ta nun sfalò lime fali i ktogu, fagin mà agu mlok ditù di Mtutung. Sfalò kdeemi na fat ayemmi di kagumi ayé, na yé gwèmi sdè sfalò lime; mdà gami too flafus na silang gami kel ditù di

Bulul lkè ta masol i du. Na ta yé gumilèmi, na ta mimò gami lifoh klomi tmatê sdè, na kafngemi tmatê sdè, na mimò gami knaanmi. Na kafngemi kmaan ta kakudang gami.

Na silang gami mukat, ta fayah, na ta sut i du. Na ktèkmi na man mà gami, "Mimò gamo knaan." Na kafngemi kmaan; yé man mà di do, "Na magin ge do, salu ditù di tah i Mtutung." Na, ta mnagad gami salu ditù di tah i Mtutung, na tadol agu di kagol mà. Bay tnagakmi dadememi déé di gumilèmi ayé. Na ta mdà gami, na manak gami magu kel gami ditù di tah Mtutung.

Kanto gami kel di tah Mtutung, fsalu gami ditù di gulmakobmi. Na teengu tian landè gusen i kayegu. Na langit too mdadong, na landè kayun. Bong datalan, na walu kdee tfusuan. Na nun tfusuan Maskudung, na nun to déé, dnagit Fulung Msel, bong mtulus; na nun éél ditù. Nun bong sol ditù na ditù éél di laman. Na kanto gami maye glibut, ti landè gusen i matam. Di kabal i mahén na kel ditù di gugdak i langit, na ti landè guglidungan na ti mti teen. Na mtimi teen glibut.

Na toogu ti likò déé na mangu kane ma, "Mulê ate, du likò agu. I langit mdadong, na mahén, na mtim teen, i du na too mdadong." Na yé mangu kane mà, "Na gasil ate mulê du toogu likò." Na kanto linge mà ayé, na ta manan, "Mulê ate." Na kanto gami mulê, na silang gami lê kel ditù di gumilèmi di bului !kè na ta sdaf i du. Na kantomi lê kel ditù di gumilèmi atù, na yé man i dadememi, "Nè gufduyu?" Na yé man mà, "Fdu gami ditù di tah Mtutung." Na ta man mà di dadememi, "Na mulê ato ditù gumnè ato. Ta dee sa sdè ato ani, sfalò lime." Na kantomi mulê na silangmi kel di gumnèmi na ta kifuh. Na kakelmi di gumnè, ta man yê "Na nè gufduyu?" Na yé man mà, "Fdu gami ditù di tah Mtutung."

SAKÉT KUDÀ

Kdee deg knaye naye ani landè muna di sakét kudà. Du yé gumayègu maye i sakét kudà du too magagayè naye. Du fadé ku slame i dad labè kudà sakét, tatim mayè maye dale.

Du tnaninan ayé funa ale gal stadag; sakét ale tadag. Na nean ku ta mlo ayé ta sakét ale milè. Na yé ku ta mlo ale déé di gumilèla ayé ta lê ale man tadag ayé sakét. Na yé sa lê man ku laam ale sankah déé na balù kel flabi i tanà là ale skah déé ayé.

Yé lo gusasè sakét kudà ku nun di dale milah, na ku gal sbulung i dad mfun kudà. Du ku ani gal gafat na gal gumdà sfati. Du ku ta fisan kudà i satu to na gadean bnulung i satù kudà atù na nayem i kanen kudà là bnulungan dun, ta kalbutan ayè. Na ku mdà i balaan atù lê flabe, na ta gal gumdà sdak ayé, dumen stibeh. Na yé sa lê man ku landè to gal tlasik mafas dale ayé na ta lê bong kasbanò. Na taman i dad tua di munan ku sálu di gusamfati kudà faltiang i agas na faltakas i fais, du ani sa galla tnagà. Na bay di mdu ani ta landè mimò ani, du ku là matu kudà i satu fanak nan i to mfun dun.

I KDULAKGU

Satu butang stulen gami yaangu, na yé manan deg, "Mibal agu muten sdè." Na mangu kanen, "Fayah nun sdè." Manan, "A, kakéngam." Mangu kanen, "Nun sdè fayah." "A, kakéngam." Na bay lêgu man kanen,

"Fayah nun sdè." Enge ani, manan di deg,
"Sasè ali tmulen keng." "Na ta tim nayem,
fayah kmaan ge atay!" Na ta man yaangu,
"Na syan nangam fkel ltu du, ku kel ltu du
msalà ge di deg." Na ayé mangu kanen,
"Alogu nwè di tngà mnagad du."

Di kaflafusan kdàgu. Fool agu Ksawan,
na lê agu subè Ambang, na lê agu matun
bulul mamah agu di lam i lfà mngabal dalan
i sdè, bay landè teengu. Kel agu di
Sakayaw landè teengu dalan sdè, na ta lê
agu samfulê. Kantogu samfulê ayé¹
gugtufagu di ulu Anbang. Dunan ta gumite
agu dalan i sdè too falami. Na ta lalògu.
Kantogu lalò, nun satu lnigo gulmalò agu
dalani sdè, ta lingegu i sdè. Là mlon ta
teengu nan laweh sdè, na dunan i ta
gutmimbak agu dun. Kanto gu tnimbak,
manawagu ku là tadean, du kabtù i sinafang
teengu i sdè ta milah. Klogu maye i dalan
sdè teengu i litean, na dunan i ta gulmalò
agu dun. Na lê nun satu lnigo gulmalò gu
dun tá gnumahgu. Bay làgu gtibeh dun du
gal milah. Kanto gafat di éél ayé ta
gugmumah agu dun du ta tmunà. Kanton agu
teen ta dluhan agu, na kadluhan deg, ayé

ta gutmimbæk agu dùn, na ta mati. Na dun ta gumwègu kulit kayu na ta knakifgu. Na ta mulê agu.

Kantogu mulê kel agu di gumnè ayé santulenla i santulenmi di kifuh ayé. Du man alogu nwè di tngà mnagad du i sdè. Na mangu di demegu, "Nayem, man i man ta ge alogu nwè di tngà mnagad du i sdè." Na dunan i ta gutmatê i sdè ayé. Na kafnge tmatê dun, ta ngasgu, na kafnge mgas dun tmatê atay na kafnge ayé ta kmaan gami nan atay i sdè. Kafngemi kmaan atay ta sansumungu dun nun lwe to gmaslà dun, satu Blaan na satu Bsayà. Na kafnge mumun dun ta mulê ale.

Kalabaw di Mtutung, mlatuh
sol ilungan.

Sol ahak

u

* * * * *

GUMDÀ BLATIK

Ayé man kun na nè i bulen libun, na nè
i du lagi. Na man kun satu ngàla. Ayé man
i bulen kun di kane du, "Nabem gite i ngàta
ni, du deg man bulen kun na gal agu magu
kifuh. Na kadang matà sanlabat ngàta." Man

du, "Ge mabe dun du deg", man du, "ali agu minit." Na là mayè bulen; na ayé ta gusagdalla. Na mdà kun du na ntelan i ngàla ayé, fnatin. Na kafngen mtel dun, kun, too malnak, na sabulan. Na ayé sa duenan kun kafngen mtel dun na smabul dun. Ayé taluan kafngen smabul dun, "Sabulgu blatung falgalung; sabulgu tamway na falbukay." Na ayé sa duenan kun blatik ti falbukay du atù sa dunan.

Na kabay du mneng sa i blatik ku kifuh.

DUEN LANGIT MDATAH

Di munan i langit too mdanà, bay nun
satu tua libun mdak i gumdaan duenan ta
too mdatah. Satu kaflabin ayé nimoan mdak.
Di kaketan i lun gasduk di langit, na ayé
gumanan di langit, "Idul tah tukay." Na

idul tah tukay langit. Na léan kaket i lun lê man gasduk di langit. Na léan man di langit, "Idul ge tah tukay." Na lê idul di tah i langit tukay. Na léan kaket i lun lê knean gasduk di langit. Na Ingala di langit léan man, "Idul tukay sulê gdèan." Na kidul langit ta tian fles tù di tah too fdatah. Na alo tua libun beg Ingala du ta too mdatah sa i langit. Na balò i swatan gatù, gagin na i fuyù ngaan. Ani sa i duen gumdà i langit tà too mdatah.

Byayung di Mtutung, là
dileam tafungan.

Ngà anuk

* * * * *

KO NA SIT

Satu du site Ko na lê Sit di dalanla
magu. Ta man i Ko di kane Sit, "E sambilà,
skuya ite." "Nè guskuyata?" man Sit. "Dini
mayeng ite di lam i dad sufè ani," man Ko.
"Na dét i fkahta?" man Sit. "Nè là matù

Na ta mdà ale mayeng, kun, magu di lam i dee blatek i dad sufè. A, là mawag sa, kun, gumayeng i Ko kanen ta gasdang i dadfafakan di dad blatek; na ta gumnean kanen ayé sa nan ta là gaflesan mayeng. Na nayem Sit kanen salngad landè sa i dad blatek du tin fles.

A, na nè i Ko ta kamwak ftabeng di kane Sit, manan, "E' sambilà, tnabengam agu du ta kfatigu ani. Gasdang i dad fafakgu di dad blatek. Lifanam agu nan syanan alògu mto. Yé kibò klifanam deg na galgu fanlafus nukat i dad to fye flafus ale mimò, fye nun knaanam." "Na, syan too glut i manam ani, nangam agu alo knakakéng," man Sit. "Ay, too glut ani sambilà," man Ko. Na ta nwè Sit, kun, i Ko di gugasdangan di dad blatek.

Na ani sa, kun, duen Ko fokifuh fa ta gal talù, du mukat, kun, dad to fye gasil ale mimò du fye nun knaan Sit.

I KAFI NA I FNU

Satu du mayeng fdanà i kafi di tah i
satu tukay lanaw. Na déé di lanaw teenan
i fnu magu dye, lê man magu ditù, mngabal
kakaanan di lanaw ayé. Na man i kafi di
kanen, "E fnu, dét i nimoam déé? Talà ge

glukas mnè di tukay lanaw ayé?" Man i fnu, "Basta kibògu, alo ani sa gadègu banwe gumnègu na alo banwe i dayengu. Landè gadègu lanaw gasngad ani." Lê tmimel i kafi na manan, "Fnu, ku aloam teen i bong lanaw dye di bali banwe, fanyalogu mayè ge milih ditù. Lanaw mabal na lê lanaw dee gkaan teenam ditù." Man i fnu, "Dét i kibògu sa milih ditù? Dét i kawag i lanaw manam ayé?" Man i kafi, "Là sa too gadlugan mawag." Lê talù i fnu, "Là lagi gafat agu ditù." Kabay man i kafi, "Ku mayè ge, nabeta ge ditù di bong lanaw atù, bay funa ite safnè." "Dét i kasafnèta?" man i fnu. "Ani nabeta ge mayeng na kabay balù dét i teenam nang nun tnataam, balù teenam i lanaw, lê i malbang banwe, nang ge talù, du ku talù ge, ta gumdàgu ftatek ge déé." "Na", man i fnu, "fye sa kasafnèta."

Mdà déé ta mdà ale mayeng. Ayé sa i gumagot i kafi i fnu di klulungan. Na nabe kafi fnu mayeng di tah i lanaw, na lê di tah i malbang banwe, na tikeng fnu, du man i nawan, "Ayé lanaw di gufdun alo lanaw

di tah i tanà." Ta laan gtayam i baan, na manan di ku kafi, "Flanekgu kafi, ayé too kaham agu di bong lanaw ayé." Man i kafi, "Di kasafnèta gine, balù dét i teenam, nang nun tnataam. Na ani du laam fanlinge i kasafnèta, na ta gumdaam malmo ani." Fdatah mayeng kafi na klon fablè di tah i batu na ftatekan fnu. Na déé ta gusen fnu du man i là kimen fnu di kasafnèla kafi.

* * * * *

Ta ditù, ta dini.

Mata

BLATIK FALI

Di kagatbuau i blatik fali ise ku blatik ale, gabay to, lagi na man i libun. Satu du i lagi ani flafus mligo, na di kdaan fanlaum yaanan di nangan tunda knaanan di ltu du. "Tatim fatan kulêgu, kmaan dini di gumnè," i manan di yaanan. Kakelan ditù di gumligon fatakan di kayu i baloan na i fatukan. Na mligo i baloan na mbek i fatukan. Yé nimoan kanen mimò slungan na kudang. Kukatan di ta kaltu i du fanlingen ta ndè uni i balò na i basin mligo. Klon maye di sfo dalan teenan i yaan samnung alat na tungen. Ksitongan kanen na manan, "Too ge sè kando, man ta ge nangam tunda i knaangu; là ge flinge." Klon mdà tmagak kanen na i libun lê man mlalò kanen. Tiang i lagi ayé i agasan na i libun ayé snungan tungenan na lê i knaan nabén ayé.

Tanbùla déé stafik masol na mnagad. Ku gal ale masol na ayé gal mkok éél di tungen nabe i libun ayé. Na man i lagi ayé, "Ku timto i fulung maye deg na ayé i

mfun fye fali, na nè i là fulung maye deg
ndè falin." Na ayé duen sa i man i lagi
ayé.

* * * * *

Ulad ku mdu, lanaw ku
kifuh.

Igem